

TKALČIĆ, GODIŠNJAK DRUŠTVA ZA POVJESNICU ZAGREBAČKE NADBISKUPIJE, 15, ZAGREB 2011., STR. 880

Pod uredništvom Stjepana Razuma, Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije Tkalčić u Zagrebu, nastavlja uspješno izdavanje svojega godišnjaka. I ovaj put za 2010., vrlo je obiman i donosi vrijedne radove, uglavnom temeljene na izvornoj građi. Spomenut ćemo one koji su vezani za područje nizine Drave, odnosno sjeverozapadnu Hrvatsku.

Branimir Bunjac, povjesničar iz Čakovca, piše o suđenju svećenicima u Međimurju u rujnu 1946. godine, što je bio svojevrsni uvod u postupak protiv nadbiskupa Stepinca. Uhićena su i četiri međimurska svećenika – Dragutin Gazivoda, Ivan Kolenko, Josip Lukša i Norbert Žalig, a optuženi su za pomaganje «teroristima», takozvanim križarima. Nije to bilo suđenje samo ovim svećenicima, nego prvenstveno čakovečkom Franjevačkom samostanu, te cijeloj katoličkoj crkvi u tzv. Jugoslaviji. Suđenje u Varaždinu bila je politička farsa kako bi se ocrnila katolička crkva u narodu, a tuženi su dobili vrlo stroge kazne (neki njihovi prijatelji su platili životom, bez suđenja). Sa tog suđenja sačuvana je obilna građa, koju sada osvjetljava autor Bunjac.

Dr. sc. Matija Berljak, rodom iz međimurskog Crikovljana, osvjetljava životni put pomoćnog zagrebačkog biskupa Dominika Premuša (1861.-1934.), koji je rođen u Prelogu, a u povodu njegove 150. obljetnice rođenja. Na temelju arhivskoga gradiva predstavljeno je djelo i život ovog velikog biskupa, koji je ostavio duboki trag na mnogim područjima crkvenog i građanskog života. Premuš je bio zagrebački biskup, profesor, organizator, prosvjetitelj, dobrotvor, pjesnik i rodoljub. Njegov suvremenik opisuje ga kao čovjeka koji se odlikuje zamjernim znanjem, rijetkom revnošću, osobitom plemenitošću, svijetlim karakterom i sjajnim svećeničkim življenjem.

Prof. dr. sc. Đuro Deželić piše o kardinalu Jurju Hauliku, zagrebačkom nadbiskupu, kao vrlo značajnom crkvenom i građanskom dostojanstveniku u hrvatskoj povijesti 19. stoljeća. Dr. sc. Stjepan Razum donosi temeljiti životopis, s kompletnom bibliografijom, istaknutog crkvenog i građanskog povjesnika i kulturnog djelatnika Josipa Barbarića (1937.-2010.). Dr. sc. Alojz Jembrih piše o «Vrhovčevoj bibliji» kojoj se iznova ušlo u trag. Radi se o rukopisnom prijevodu Novoga zavjeta na kajkavskom književnom jeziku, koji je nastao u vrijeme biskupa Maksimilijana Vrhovca i Tomaša Mikloušića u prvoj polovici 19. stoljeća. Jembrih upozorava na taj rukopis koji bi valjalo cjelovito objaviti. Lojzo Buturac piše o dječjem prihvatilištu u Sisku 1942. godine, u kojem je zbrinuto oko 3000 ratne siročadi. Isti autor (Lojzo Buturac) napisao je i članak o izgradnji crkvenih građevina u vrijeme komunističke vladavine u Sisku, Pleternici i Požegi. Dr. sc. Dragan Damjanović napisao je kunsthistoričnu analizu gradnje i opremanja župne crkve rođenja Blažene Djevice Marije u Granešini 1885. i 1886. a prema oblikovanju slavnoga arhitekta Hermana Bollea. Dr. sc. Stjepan Razum razradio je povjesnicu Bratovštine Sv. Barbare u Brdovcu.

Za Podravce osobito je zanimljiv članak dr. sc. Stjepana Razuma o prilogu župnika Franje Brdarića proučavanju povijesti župe u Rasinji. Brdarić je bio župnik u Koprivničkom Ivancu, te je u spomenicama okolnih župa napisao dosta temeljite povjesnice tih mjesta. U članku se donosi i rodoslovno stablo rasijske vlastelinske ositelji Inkey. Još jedan članak odnosi se na Međimurje: Jasna Požgan piše o provedbi agrarne reforme na posjedima župe Sv. Leonarda u Goričanu. Navode se sve okolnosti i rezultati represivne agrarne reforme koju su komunističke vlasti provele i nad crkvenom imovinom u Goričanu u godinama nakon Drugoga svjetskog rata. Dr. sc. Miroslav Akmadža donosi opsežan i vrlo dokumentiran članak o tretiranju katoličke crkve u zapisnicima sa sjednica vjerskih komisija HR Hrvatske i FNR Jugoslavije od 1955. do 1958. godine.

Prikaze brojnih knjiga napisali su Anđelko Koščak, Stjepan Kožul, Ivan Mirnik, Stjepan Razum i Agneza Szabo, a na kraju ljetopisa dat je doista temeljit pregled djelovanja Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije.

Dragutin FELETAR

PODRAVSKI ZBORNIK, BROJ 36, UREDNIK DRAŽEN ERNEČIĆ, KOPRIVNICA, MUZEJ GRADA KOPRIVNICE, 2010., 288 STR.

Godišnjak Muzeja grada Koprivnice – Podravski zbornik nastavlja svoje redovito i uspješno izlaženje što potvrđuje i ovaj novi 36. broj. Premda ovaj put smanjenog opsega, na 288 str., donosi tridesetak vrijednih radova priznatih i poznatih autora, ujedno i najvećim dijelom stalnih suradnika Zbornika. Raznovrsnost priloga i sadržajno bogatstvo velikog dijela radova, unatoč dugogodišnjem izlaženju, potvrda su da se ima još uvijek o mnogo toga pisati ili nešto novo o već napisanom reći. Sadržaj upotpunjuju ilustrirani prilozi čiji broj je također reduciran u odnosu na prijašnja godišta.

Iz Riječi urednika doznaje se da je i ovogodišnji broj posvećen značajnim obljetnicama. To su obljetnice života poznatih zavičajnika Ivana Večenaja, Mije Kovačića, Ivana Goluba, Enerike Bijač i jedna muzejska, vezana uz 65. obljetnicu osnutaka Muzeja grada Koprivnice.

Koncepcijski i nadalje podržava, s manjim odstupanjima koja ovise o prispjelim radovima, podjelu na nekoliko već uvriježenih tematskih cjelina, kao što su: Suvremene teme; Zaštita spomenika kulture; Hrvatska naivna umjetnost; Povijest & kultura; Arheologija; Etnologija; Prirodoslovlje; Životopisi; Književnost.

Prva tematska cjelina Suvremen teme zastupljena je s tri priloga. U prvom Dalibor Vugrinec, informatičar u Muzeju grada Koprivnice, piše o WEB stranici Muzeja koja je zaživjela 2010., o njenim tehničkim stranama, te o zahtjevima kojima se mora udovoljiti potrebama korisnika. U članku Upravljanje ljudskim potencijalima i program javnih radova u Muzeju grada Koprivnice na zaštiti nepokretne i pokretne baštine (9-17 str.) Draženka Jalšić Ernečić piše o strategiji zapošljavanja, o nacionalnim programima za poticanje zapošljavanja, pilot projektu grada Koprivnice 2009. i o programu javnih radova u Muzeju 2010. Prilogom iz Đurđevca Mario Pintar predstavlja 20 godišnje iskustvo u graditeljstvu tvrtke Segrad, poslove kojima se bavi, poslovne partnere i u kratkom osvrtu donosi nekoliko crtica iz njene povijesti.

Zaštita spomenika kulture je sljedeća i već uvriježena cjelina, ovaj puta zastupljena sa pet radova. Petar Puhmajer iz Hrvatskog restauratorskog zavoda Zagreb, na 22 stranice donosi vrijedan prilog konzervatorsko restauratorskih istraživanja zgrade današnjeg Muzeja, koja su ukazala na njenu etapnu izgradnju. Prvotnu izgradnju magistrata smješta u 17 st., nakon kojega doživljava brojne preinake i prenamjene. Konzervatorska istraživanja, kao što kaže autor, rađena su za potrebe njene obnove. Rad je popraćen brojnim ilustracijama. O prikupljanju i utemeljenju zbirke starih majstora Muzeja grada Koprivnice, te o grupi carskih portreta i konzervatorsko-restauratorskim radovima na njima piše Velimir Ivezić. Rad Ane Vrtulek Gerić donosi opis mjera preventivne zaštite na crkvenom ruhu iz crkve sv. Martina u Martijancu, u varaždinskoj biskupiji koje datira iz 19. stoljeća i korišteno je u liturgiji. Provedene konzervatorsko-restauratorske radove na kirkli leganki iz zavičajne zbirke POU „Dragutin Novak“ Ludbreg, u svom radu opisuje Maja Vrtulek iz Restauratorskog centra Ludbreg. Tematska cjelina završava prilogom Edite Janković Hapavel (73-80 str.) kojim se podsjeća na konzervatorsku studiju utvrde Stari grad iz 1985. i